

UDVARHELYI HIRADÓ.

KÖZMIVELŐDÉSI, KÖZGAZDASÁGI ÉS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI HETILAP.

Előfizetési díj

vidékre postán, vagy helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden szombaton este.

Hirdetménydíj:

Ötven centiméternyi területen megférő hirdetmény ára első beigtatáskor 50 krajcár, második beigtatáskor 10 percent, harmadik és minden további beigtatásnál 20 percent árleengedés.
Száz centiméter területet elfoglaló hirdetmény ára első beigtatáskor 1 frt, második beigtatáskor 10 percent, harmadik és minden további beigtatás alkalmával 20 percent árleengedés.
Bélyegdíj minden beigtatáskor 30 kr.

Mellékletdíj: Százától 1 frt 40 kr. — A díjak előre fizetendők.

A szerkesztő lakása:

Botos-utca, ref. tanári lak., 6. sz. ajtó.

Kiadóhivatal:

Becssek Dániel könyvnyomdája.

Iparszabadság és iparos-képzettség.

Első tekintetre úgy látszik, mintha e kettő, t. i. iparszabadság és iparos-képzettség, nem volnának föltétlenül éltető elemei egymásnak. E felfogás pedig leginkább iparosaink alsóbb, kevésbé művelt köreiből honos, az ugynevezett kis — legkisebb — iparosoknál.

Nem egyszer volt alkalmam nekem is hallani azt, és pedig városunkbeli iparosoktól, hogy most, mikor már iparszabadságot élvezünk és bárki könnyen nyerhet bármely iparág folytatására szabadságot, anélkül, hogy abbéli képességét igazolnia kellene, pl. aki mészárosaságot, csizmadiaságot, timárságot, fazakasságot stb. akar folytatni, nem szükség, hogy ezen iparágakban mester legyen, de még csak jártasság sem igényeltetik, — megnyeri az iparjogot, — tehát nem szükség a szak-képzettség.

Sőt tovább menve, egy egyén több iparág üzésére is nyerhet iparszabadságot, anélkül, hogy egyik- vagy másikban jártasságát igazolnia kellene.

Abban, hogy bárki nyerhet bármely iparág üzésére szabadságot, igazat adok; de azt, hogy ezért és azért, mert amint állítják tovább, — s ebben is igazuk van, — tarthat az iparjogosított ahoz értő munkavezetőket és segédeket, tehát a szakszerű képzettség nem volna föltétlenül szükséges, határozottan tagadom.

Mert ugyanis, miképen lehetne képes egy ily iparos azon iparág üzéséből, melyre jogositványt nyert, megfelelő hasznot huzni, vagy károsodás nélkül dolgoztatni? Hogy tudná ellenőrizni munkavezetőjét és segédjeit a feldolgozott anyagokhoz szükségeltető segédanyagok szükségletét illetőleg, ha maga semmimű vagy csak kevés jártassággal és nem tökéletes képzettséggel bírna azon iparágban. A mai előhaladott és kiválólag spekulatív időben az ily iparos — munkavezetője és segédei részéről — minden percben megrövidítést szenvedne és megcsalatástól tarthatna. Az ilyen iparos csak firma lenne, mely alatt mások huznák a hasznot, vagy amely rövid idő alatt teljesen megbuknék.

Szakképzettség nélkül iparos sem venni, sem eladni nem képes úgy, hogy az gyarapodásával járna. Hogy egy iparosnak — céhrendszer avagy iparszabadság mellett — egyformán szakképzettnek kell lenni és csak oly iparágat folytathat haszonnal, melynek minden fogását és fortélyát jól ismeri, olyan világos, hogy ennek bizonyítás nem kell. Ennek ellenkezőjét csak a rövidlátók vitathatják.

Hogy pedig iparszabadság mellett még nagyobb képzettségre van szükség, az is világos; mert míg céhrendszer mellett annak kiváltságai védik a kevésbé képzett iparost a versenytől, addig iparszabadság mellett azon iparos boldogulhat csak, ki a legjobb iparcikket viszi a piacra.

Hazánkban is — a kissé korán megszüntetett céhrendszer után — iparszabadság van. Ez általánosságban azért volt szükség, hogy ez által az iparosok közt a verseny előidézettvén, az iparágak fejlődjenek és a külföldiekkel egy színvonatra emelkedjenek; mert mindaddig, míg az elnem éretik, a külföldi iparcikkek fogják piacainkat dominálni.

Ha pedig iparszabadság van nálunk, akkor az iparosok maguk érdekükben cselekszik, ha mindent elkövetnek s minden eszközt felhasználnak arra, hogy minél magasabb szak-képzettségre tegyenek szert.

Az eszközök sokfélék. Szerencsére vannak már hazánkban oly kitűnő iparos képzettségű egyének, kik ha kezükbe veszik ez ügyet, sok jót várhatni. E férfiak leginkább az iparos-segédek képzettsége iránt buzognak, a leghelyesebben pedig azért, mert ezeké a jövő. Törekvéseik közé tartozik az is, hogy mindenfelé, országszerte iparos-segédgyuleteket teremtsenek, s hogy ezek évente vándorgyűléseket tartsanak.

A legelső ily vándorgyűlés Veszprémben tartatott meg az idén, május 20. és 21-ikén.

Hogy mire törekeshetnek e vándorgyűlések, igen érdekesen és alaposan írta meg Gelléri Mór egy cikkben, melyet közmívelődési rovatunkban a t. olvasók figyelmébe ajánlok.

Kassai F. József.

KÖZMIVELŐDÉS.

Az iparos-segédek törekvései.*

Mint ezelőtt hajdanában, úgy az utóbbi néhány évtized alatt is a hazai iparos-tanonok képzésére igen-igen kevés gond fordított és a céhrendszer védszárnyai alatt felnőtt ifjak legtöbb esetben néhány ceremóniát és egy vándorbotot vittek magukkal az életbe, melyeket mindkét irányban vajmi kevés sikerrel tudtak érvényesíteni. A mai segédek nagyobbára a régi kor tanítványai, öröklői azon kor hibáinak és kevés előnyeinek. Azon csekély összetartási, képzési és együvé tartozási hajlam, mely bennük, mint a jó örökség maradványa megvolt, a céhrendszer rombadóltával szétmállott. A laza rendtelenség, mely közöttük ma — kevés kivétellel — uralkodik, folyománya azon hirtelen szabadságnak, melyet az iptörvény életbelépése nekik adott, melynek előnyeit egyáltalában nem tudták saját javukra kiaknázni, melynek árnyoldalai azonban mélyen beleesték magukat a ceremóniális feszély megszűnte után amugy is korlátlanságra hajló kedélyeikbe.

Pedig a jövő oszlopai a fiatalok. Az iparos-nemzedék mai generációja után az iparfejlesztés nagy munkája az újabb nemzedékre, a mai segédekre vár...

Egy pillanatra elgondolkozunk és komoran kérdehetjük a lánglelkű költővel: „lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága?” Lesznek-e azokból jó iparosok, kik ma nem jó segédek?

* Ez érdekes cikket a „Pesti Napló”-ból vettük át. Szerk.

Lehet. Van rá mód és alkalom. A mai segédek még művelni, nevelni, képezni és segélyezni kell. Ennek szükségét látták be a szegedi kiállítás alkalmából Szegeden egybegyűlt segéd-egyletek képviselői, midőn elhatározták, hogy érdekeik, képzésük és neveltetésük előmozdításának megbeszélése tárgyában legközelebb, május 20. és 21-én Veszprémben vándorgyűlést fognak tartani, melyre az összes hazai iparos-ifjusági egyletek képviselőket küldeni fölkértek.

E gyűlés előmunkálatai szép sikerrel folynak és alkalomszerűnek tartjuk azokat ismertetni most, midőn azokat, mint a társadalom egyik leghasznosabb dolgozó osztályának józan és jóra való törekvéseit állíthatjuk szembe azon indokolatlan és nálunk céltalan mozgalmakkal, melyeket a külföldről bevándorolt véres-szájú szociál demokraták által alakított u. n. „munkás párt” minden néven nevezendő hasznos irány nélkül jónak lát szítani, csupán azért, hogy legvérmesebb reményű és legnagyobb száju portentumainak zsiros hivatalokat teremtsen, természetesen a jámbor és hiszékeny, könnyen félrevezethető, szegény, tudatlan, szép jövővel, hangzatosokkal kecsegtetett munkások ezreinek keservesen összegyűlt filléreiből.

Az iparos-segédek törekvései, melyek ez alkalommal tartandó első vándorgyűlésen kifejezést fognak nyerni, sokkal józanabb, komolyabb és elhatározottabb irányúak. E sorok íróját kérte föl a közp. bizottság a gyűlés napirendjére kitűzött kilenc pontra vonatkozó javaslatok beterjesztésére és így azon helyzetben vagyunk, hogy e gyűlés iránt már eleve is tájékozhatjuk e lap nagy olvasóköreit.

Az iparos-segédek törekvései a következőkben nyilvánulnak:

1. A segédgyuletek országos szervezését, illetőleg minden valamire való városban leendő fölállítását óhajtjuk, oly célból, hogy az iparos ifjuság korán megismerkedjék a társulásban rejülő erővel, melylyel minden érdekeit hatásosan megvédelheti. E segédgyuletek egymással testvéries összeköttetésbe lépnek és tagjaikat, amennyiben azok a munkakereslet növekedése vagy apadása folytán lakhelyeiket többször változtatnák, kölcsönösen azon előnyben részesítik, hogy minden teher nélkül léphetnek át egyik egyletből a másikba és élvezhetik azok előnyeit.

2. Amennyiben az iparos-segédek szakképzése évek óta elhanyagolva van, ezen egyletek odahatnak, hogy az iparosoknak legszükségesebb üzleti tantárgyakból, u. m. könyvvezetés, áruisme, számtan s fokonként általánosabb tantárgyakból is rendes előadások adassanak, melyekhez a szükséges tanerőket megszerezni az illető egyletek föladata.

3. Az egyletek célja és föladata tagjaikat a véletlenül érhető bajoktól anyagi támogatás által megóvni. Különösen áll ez a betegségekre nézve; ha az iparos ifju valamely városban elhagyatva, minden rokon nélkül, valamely betegségekre lesz áldozata, ezen egyletek alapszabályaikban meghatározott föltételei mellett orvosi, kórházi vagy anyagi segélyben részesítik őt. Mig ezen cél egyrészt humánus és méltányos, másrészt jelentéke-

nyen hat a társulati élet megkedveltetésére, mert mai segédeink sokkal inkább hajolnak az egyesülés felé, mely nekik a szellemieken kívül némi anyagi előnyöket is biztosít.

4. A takarékoság egyik legfőbb kelleke az iparüzésnek. Ezen egyletek keretébe tehát épen beillik az oly intézkedés, mely a takarékosági hajlamot az ifju segédekben is fölébreszti és nekik alkalmat nyújt megtakarított filléreiket kamatozó tőkévé nevelhetni. Az iskolai takarékpénztárak eszméjét tehát az előkészítő bizottság elfogadta és „kis takarékpénztárak“ nevezet alatt azt minden egyletben be fogja hozni; a kezelési és egyéb eljárás itt is ép olyan lesz, mint az iskolai takarékpénztáraknál, csak hogy a mód, melylyel az alkalmaztatik, inkább teszi azt hasonlóvá az u. n. penny-bankok intézményéhez.

5. Az előkészítő bizottság ismervén azon nagy horderőt, melyet a buzdítás, ösztönzés és kitüntetés az ifju, előre törekvő erőkre gyakorol, elhatározta, hogy a hazai segédek kiváló figyelmébe fogja ajánlani az időnkinti munkakiállítás rendezését, mely anyagi és egyéb jutalmakkal lesz összekötve. Ezzel kapcsolatosan ajánlatik az iparosifjuság észbeli tehetségének fejlesztésére, elméleti és gyakorlati irányu szakkérdésekre pályadíjak kitűzése, ami az ifjuság nemes versenyt a szellemi művelődés terén nem csekély mérvben mozditja elő.

6. A szakadatlan vándorlás és ezzel összekötött anomaliák megszüntetésére ajánlja a bizottság az u. n. munkaközvetítési intézetek szervezését, melyek vezetői az egyleteket kölcsönösen értesíthetik az üresedésben levő foglalkozási helyekről és a munkanélküli segédek alkalmazását könnyebben elérhetővé tehetik.

7. Az iparos-ifjuságot közvetlenül érdeklő ügyek megbeszélése és megvitatása szempontjából ezen hazai egyletek időközönként — természetesen a szükséghez képest — vándorgyűlést fognak rendezni, mely mintegy fórumát fogja képezni a főntebb ügyek elintézésének és az ifjuságot illető statisztikai kimutatások előterjesztésének.

8. A vándorló iparos-segédek helyzetének megkönnyítésére minden egyeslet saját kebelében utasfogadót fog föllátni, melyben a vándorló iparos-segédek igen tisztességes és olcsó ellátásban fognak részesülni.

9. A hozott határozatok végrehajtására és az összes ügyek vezetésére a ségdegyletek közül három évre egy-egy vezér-egylet választatik. Ezen fontos feladat a bizottság javaslata szerint első sorban a legrégebb és legerősebb szegedi iparos-ifjusági egyletnek fog jutni.

10-ik sorban következnek az indítványok, javaslatok stb.

Ime azon törekvések, melyeknek fontosságát mai viszonyaink között tagadni nem lehet. Hogy pedig nem csupán határozatok hozatnak, hanem azok végrehajtásáról is kellőképen gondoskodva lesz, arról tanuságot tesz a szervezet, melylyel a gyűlés megindult. Még a határozatok előtt választott egy végrehajtó közeget, melynek vállait mindenestre nagy teher nyomja, és mely a hazai segédek helyzetének javítása körül magának kiváló érdemeket szerezni hivatva van. E vázlat eléggé szól a jóirányu mozgalom pártolása mellett és örömmel irhatjuk, hogy abban nemcsak a vidék, nemcsak a ségdegyletek, hanem a főváros és nagy számban az iparos-egyesületek és ipartársulatok is részt fognak venni.

Jó sikert kívánunk a korszerű mozgalomnak! Annak idején majd részletes tudósítást közlünk a gyűlések lefolyásáról.
Gelléri Mór.

KÖZGAZDASÁG.

A vetőmag hamisításáról.

— K. Gy. után közli: Kadich. —
(Vége.)

Nobbe a csehországi lóhermagvakat behatóan vizsgálván, azon tapasztalatra jutott, hogy azok

közt igen sok apró kavics van, minélfogva azon gyanuja támadt, hogy Csehországban gyárnak kell léteznie, melyben a lóhere hamisítása céljából apró kövecskéket készítenek. Nobbe e gyanuja valóban alapos is volt, mivel kiderült vizsgálatai folytán, hogy valamennyi lóhermag hamisítására Prága mellett, Lieben helységhez közel, a „porosz strázsához“ címzett kőbányában készülnek különféle színű lakkos festékekkel bevont kövecsek, melyek vízben forralva lakkszagot árasztanak. Nobbe a gyáros nevét sok utánjárás mellett sem tudta kifürkészni. Ez ügyesen hamisított kövecsekkel a cél — a csalás — nagyon könnyen sikerül. Azon esetben, midőn 15 gramm lóheremaghoz 5 gramm (25%) kövecsek volt keverve, a gyakorlott megvizsgálónak is nehéz feladat volt a hamisítást felismerni, melyet az épen semmit sem gyanító bizonyosan figyelmen kívül fogott volna hagyni. A csehországi lóherében a festett kövecsek nem szerepelnek minden keverékben, hanem ezeket helyettesíti a természetes halvány vöröses színű, a miből következtethetjük aztán, hogy Csehországban még más hasonló gyárak is vannak. A t. közönség tájékoztatásául ide iktatom Nobbenak azon vizsgálata eredményét, melyet Budapestről kapott 3 lóheremag-mustrán ejtett vizsgálatából merített. Ezen mustrák egy fővárosi magkereskedésnek voltak ajánlva. Az egyik Bécsből ajánlott lucernamag volt. Ebben 23.42% sárgára festett kövecsek mellett 15.45% komlós csigacso (Gelbklee, Medicago lupulina), 2.74% idegen alkatrész és igaz lucernamag csak 58.39% volt, mely utóbbi magvakból — az egész keveréket véve — tiz nap alatt 36.2% csirázott ki.

A másik mustra egy fővárosi cég által ajánlott lóhere, melyben 24.46% idegen alkatrész volt és pedig 19.46% komlós csigacso s két vámfontra 22.33% arankamag esett.

A harmadik Prágából ajánlott lucernamag, színe és szaga által elárulta, hogy pörkölt és mégis csirázott. Vizsgálat után Nobbe kideríté, hogy a pörkölés azon célból történt itt, hogy egy kevésbé becses növény magját annál biztosabban adhassák el lucernamag helyett. Ez alkalommal az állítólagos lucernamag egy egyévi növény magja volt (M. maculata Wille), mely vadon is terem s Franciaország némely vidékein mivelletik. A magkereskedésben mint „amerikai lucernamag“ fordul elő. Hamisítás céljából az illetőknek előnyös.

E rövid vázlatból eléggé meggyőződhetett a t. olvasó, hogy mily káros hamisításokkal találkozhat lépten-nyomon, ha megvásárlásai alkalmával nem elég óvatos. Legcélszerűbb tehát, ha minden földmivelő gazda a fennebbieket tekintetbe vételével csak elismert kereskedőktől vásárolja a vetőmagot s kerüli a vándorkalmárokat, kik minden mézes-mázos ígéreteik mellett is lecsalják vevőiket. Az óvatosság mellett senki sem lesz annyiszor legalább kitéve annak, hogy évről-évre fáradozása és költekezése sikertelenségét tapasztalja. Gyökeres javítása azonban ez ügynek csak akkor fog bekövetkezni, ha nálunk is lesznek „kísérleti állomások“, melyeknek feladata a beküldött magot csekély díjért tisztasága és csirázó képessége tekintetéből megvizsgálni. Az ily állomások aztán nyújthatnak kellő garanciát a gazdának, hogy a megvett mag értéke megfelel az érte adott pénz értékének.

Németországban Nobbe felszólalása folytán több ily intézet létezik, az előrehaladottabb államokban szintén; nálunk? — lesz.

Németországban vannak tisztán élettani, erdészeti, borászati, tehenészeti állomások; továbbá vannak állomások a szeszgyártásra, a sajtállításra, állattenyésztésre, cukorgyártásra stb.

Nálunk, jóllehet mezőgazdasági iparunkkal imponálhatnánk leginkább, van egy gazdasági kísérleti állomás és semmi több.

Mig másképp lesz nálunk is, legyünk mindig óvatosak!

KÖZEGÉSZSÉG.

Némely egészségügyi intézkedésekről.

Ha közegészségügyünk eddigi intézkedéseit vizsgálat alá vesszük, azon szomorú tapasztalatra jutunk, hogy az nagyon is silány, majdnem semmi volt. Ma a közigazgatásnak igen jelentékeny ágául ismertetik el s az 1876. XIV. törvénycikk talán eredményezni fogja azt, miszerint az intézkedések (feltéve, hogy teljesített fognak), kellő felügyelet mellett, oly eredményeket mutatnak fel, melyek nemcsak kívánatosak, de egészségünk fenntartása érdekében felette szükségeseknek ismertetnek el.

Ehez megkivántatik mindenekelőtt, hogy ez adminisztráció élén állók kellő szigorral járjanak el, különben a pezsgő „ázsiai“ vér csak lanyhán teljesíti az intézkedéseket, nem tudván kellőleg méltányolni ezen intézkedések halaszthatlan szükségét. Hiányzott eddig az ismeret ugy elméleti, mint gyakorlati szempontból. Elméletileg nem szerezhette meg ismeretét e téren, mert még az egyetemen sem adatott elő; gyakorlatilag pedig miként fordíthatott volna kellő figyelmet, midőn első és főfeltétel az orvosnál is ugy, mint másnál: életfenntartási szükségleteinek megszerzése, ez pedig idejét annyira igénybe veszi, hogy közegészségügyünk alapos tanulmányozására idő felette kevés jut.

Természetünkké vált már: addig hagyni égni a gyertyát, míg körmünkre nem ég, akkor meg fűhöz-fához kapaszkodunk, csak hogy a csigaléptekkel érkezett bajtól meneküljünk. Ha megtekinjük Angolország statisztikai kimutatásait, mind a megbetegedési, mind pedig a halálozási számot aránylag kevésnek találjuk s ennek oka: célszerű intézkedések a közegészségügy terén. Előttük nem terra incognita a közegészségügy s nem is járnak el lanyhán az intézkedések végrehajtásában, mert tudják és fel képesek fogni az egészségügyi közigazgatás azon igen fontos kellekét, mely nélkülözhetlen a járványok meggátlása végett.

Ezzel nem akarom azt mondani, hogy Udvarhely városában a diphtheritisnek utját lehetett volna vágni, ha közegészségügyünk élén álló közegek oly intézkedéseket tettek s gyorsan végrehajtottak volna, melyek ily járványok alkalmával szükségesek azok fellépése előtt. Ilyet állítani, sőt kívánni sem lehet; nem lehet kívánni, mert ki tudná megmondani, hogy vajjon a diphtheritis ragályanyagai (penészhez hasonló gombacsirok) mikor vannak a levegőbe felfüggesztve s mikor fog e ragályanyag egy oly talajra találni, melyen roncsoló működését megkezdheti. Hogy a diphtheritis ragályzó anyaga megtapadjon, kell, hogy a nyákhártya hajlamosítva legyen rá, azaz: szükséges előbbi rendes egészségi állapotának megváltozása, vagyis megbetegedése. Ezen hajlamosítása a torok nyákhártyájának leginkább előáll meghülés folytán, vagy más okból is meglobosodhatik, megduzzadhat, vagy pedig szövete meglazulhat; a szövetek meglazulása leginkább görvélyeseknél mutatkozik, hol kiállott lobok után állandóan meg is marad s ezek leginkább hajlamosítvák a roncsoló toroklobra s ezek közt is a gyermekek közül többen, mert ezek inkább bírnak a ragály felvételére alkalmas talajjal, mint a nagyobbak.

Nem céloim e betegségnek (mely diphtheritis nevét a hatvanas évek elején Bretonneau-tól nyerte az Észak-Németországban uralkodott járvány alkalmával) keletkezését, lefolyását s talán gyógy módját leírni, csupán a célszerű és halaszthatatlanul megkivántató némely egészségügyi intézkedésekről szándékozom szólni s ez alkalommal erről is lehetőleg röviden, miután nagy kiterjedésű, azonban a t. szerkesztő ur engedelmével, más alkalommal kimerítőbben fogom tárgyalni.

Gerich Gyula.

(Vége köv.)

LEVELEZÉS.

Nyílt kérés tekintetes Diémár Károly kir. alügyész urhoz, mint a helybeli önk. tűzoltó-egylet parancsnokához.

A tegnap d. u. 5 órakor megtartani célzott egyleti közgyűlésen, mely azonban a működő tagoknak kellő számban meg nem jelenése miatt határozat hozatalára nem volt képes, t. Uraságod és a vezetése alatti parancsnokság, mint ez a gyűléstartás meghívójában kifejezve volt, lemondani szándékozott.

Amily sajnós azon körülmény, hogy t. Uraságod és a parancsnokság többi tagja azon állást, melyet mindnyájunk nagy meglepődésére foglaltak el és töltöttek be, elhagyni szándékoznak, ép oly örvendetes volt, hogy ezen fájdalmas esemény a tegnap nem következhetett még be és alkalmunk van még addig, míg egy újabb, mindenképen hátfaró közgyűlésen a szándék szomorú ténynyé válnék, t. Uraságodhoz s ez által a parancsnokság többi tagjaihoz is, azon nyílt kérést intézni, miszerint:

tekintve azt, hogy a lét és nem-lét perceit élő egylet, melynek nemcsak hasznosságáról, hanem valódi szükségességéről is az egész város közönsége meg van győződve és a városi képviselő-testület azon határozata, mely szerint egyezer forint készpénz és kétezer forint erejéig a tűzoltószergyárosnál jótállás vállalását a parancsnokság ez iránti kérvényére meg nem szavazhatta, valójában és egyedül csak azon alapult, hogy a város már évek óta csak adósság-csinálással tarthatja fenn magát, — a t. Uraságodnak, mint városunk kebelében egyetlen, a tűzoltó-egylet szervezésére hivatott és képes egyennek visszaléptével talán örökre, vagy hosszú időre megszűnik; továbbá

tekintve azt, hogy a városi képviselő-testület egy újabb megkereséssel, melyben kifejezés adatnék annak, hogy a szergyárossal a vásári ügyletet a képviselő-testület által 3 évre megszavazott 4—4 száz forinttal létrehozni újabb kísérlettel sem lehetett, a város minden miseriái dacára talán rábirható lenne, hogy az 1000 frtot megadja és a 2 évi jótállást magára vállalja; végre

tekintve azt, hogy az egylet ügyei, melyek közgyűlésileg még eddig úgy is csak kevéssé voltak megbeszélve, egy minden tekintetben alapos megvitatást igényelnek, tehát egy oly közgyűlés tartását, mely beható tanácskozás után és a főbb eljárási módzatok megállapításával a parancsnokság segédelmére esetleg egy bizottságot választana; tiszteletteljesen kérjük t. Uraságodat és ez által a parancsnokság többi tagját, hogy méltóztassék:

lemondási szándékáról egyszer-mindenkorra lemondani, mindnyájunk támogatását igénybe venni, hogy már egyszer az egylet működő képességet nyerhessen, s evégre a legközelebbi alkalomra és pedig a lehetőségig egy vasárnap délutánra, mikor iparos polgárságunk is részt vehet benne, egy gyűlést tartani, melyben a további teendők megbeszélhetessenek és megfelelő határozatok hozathassanak.

Tudjuk, hogy vannak t. Uraságodnak indokai, melyek a lemondásra készítetik és méltányoljuk is ez indokokat; de engedje reménylenünk, miszerint t. Uraságod, ki a közpályának már évek óta embere s annak nemcsak nehézségeit ismeri, hanem, ha utjába állottak, azokat mindannyiszor és úgy győzte le, hogy midőn városunkba telepedett, már előre nemcsak mint kitűnő tisztviselő, hanem mint a közélet és társadalmi küzdelmek egyik kitűnő és sikeres harcosa volt ismeretes, — ismételjük, engedje reménylenünk, hogy az egyletet visszaléptével nemcsak hogy meg nem semmisíti, hanem támogatásunkkal virágzásra fogja juttatni.

Honfui üdvözlettel

Sz.-Udvarhelyt, 1877. május 31-én,

többek nevében:
Kassai F. József.

Megjegyzés a megjegyzésekre.

Váró Ferenc és Suppan Vilmos urak sziveskedtek e becses lapnak 18. és 20-ik számaiban megjelent szini tudósításaimra egypár megjegyzést tenni, előre bocsátva, hogy e tudósításoknak már berendezése és aekonomiája is figyelmetlen a női műkedvelők iránt; de elismerve azt, hogy e tudósításokban kritikus mértéket használtam.

Ha ez utóbbi igaz, pedig elismerik, ne vegyék rossz neven, ha, mint kritikái tudósításokban általános szokás, tudósításaimban első helyen azokról emlékeztem meg, kik azt első helyen érdemelték meg. Ezek pedig a férfi-szereplők voltak; s ha ők jöttek első helyre, nem az én hibám, de nem is az ők érdemük, mert rám és az egész műértő közönségre nézve az lett volna szomorú, ha őket, a nagyobb tanulmányokat tett, kitűnő képzettségű egyéneket, a hasonlíthatlanul kevesebb iskoláztatásban részesült nők felülmúlták és az első helyről kiszorították volna. A női szereplőkről sorjában, úgy emlékeztem meg, hogy nekik maguknak sem lehet az osztályozás ellen kifogásuk. Hiszem, hogy ezekből kifolyólag, eljárásom, mely az általános szokással megegyezik, mások által nem — s a megjegyzést tevő urak által is csak színlelt udvariasságból — találtatik udvariatlanságnak.

Ami a megjegyzést tevő urak azon állítását illeti, hogy április 28-iki tudósításomban megmondatlanul konfidens lettem volna, azt határozottan tagadom, s visszautasítok minden ilyen gyanúsítást. Abban, hogy egy kitűnő női műkedvelőről azt mondjuk, hogy 9-ik föllépte után 25-ik föllépésében is, mely egy műkedvelőnél jubileum tartására alkalmas szolgálhat, óhajtanánk gyönyörködni (sejtelmem szerint ezt nézték konfidenskedésnek), senki sem fedezhet fel konfidenskedést. Ellenkezőleg abban igen, ha megjegyzést tevő urak akkor is sietnek egy nő védelmére, mikor azon nő nemhogy sértetnék, hanem még udvarias bókokban részesül.

A másik tudósításomra rákent azon színezetet, hogy az egyik női műkedvelőre nézve igaztalan megjegyzést tett volna, fájdalom! kénytelen vagyok szintén tagadni, mert tanum az el nem fogult közönség, hogy az igaztalan nem volt. Való, hogy az igazság, ép azért, mert igazság, mindig durva köntösben jelenik meg; de másfelől, az általam állítólag elkövetett (?) durvaságnál sokkal nagyobb az, hogy a megjegyzést tevő urak, jóllehet tudhatták, hogy ügyetlen lovagiaskodásuk szótétlen nem marad, engemet ismétlésre és magyarázatra kényszerítettek, s ezzel amaz, általam különben kiválólag tisztelt fiatal urhölgynek, sokkal több kellemetlenséget okoztak.

Sz.-Udvarhelyt, 1877. évi májushó 27-én.

M. J.

M. J. ezen válaszoló megjegyzéseinek híre még kinyomatásuk előtt elterjedt, s az én fülemben is eljutott. Megkértem a t. helyettes szerkesztő urat, hogy sziveskedjék velem még megjelenésük előtt közölni, hogy feleletemet egyidejűleg adhaszam meg, s így szünjünk meg a „Hiradó“-t még egy hét mulva is ily feleselgetéssel tenni saját-szerű értelemben érdekessé. A t. helyettes szerkesztő ur is abban a meggyőződésben lévén, hogy a vidéki sajtónak is van száz nemesebb hivatása, mint polémiákat támasztani, s nyujtogatni, kéresemet lovagiasan teljesíteni méltatta, s ezennel közrebocsátja befejező feleletemet, amint következik:

Én, Suppan kollegámmal együtt, szemérem lobbantottam vala M. J. tudósítónak nők irányában való udvariatlanságát, amelyet részletezni is bátorítottam, még pedig himezés-hámózás és kerülő szavak nélkül. E megjegyzéseinket, amint minden ember látja, M. J. rossz neven veszi, kifogásolt megjegyzéseit fenntartja, sőt megtoldja őket a férfi-szereplőkre szórt új bókokkal. Ez, megvallom, egy saját-szerű sejtelmemben erősít

meg. Engem ugyanis már multkori felszólalásunkor vádolt a lelkiismeret, hogy történetesen ugyanazon hibába esem, melylyel M. J.-t vádoltam, t. i. gorombaságot követek el megjegyzéseinkkel; mert igazán nem tudtam tisztába jóni azzal, hogy M. J. férfi-e, vagy nő? S mint-hogy, újabb bókjai után, ez, én előttem, mind mai napig kétséges: tehát a lelkiismeretem, multkori felszólalásunkért, mind mai napig aggódik. Ha történetesen az volna az eset, hogy M. J. nő: akkor én részemről készségesen elismerném, hogy multkori felszólalásunkban iránta udvariatlan, mi több, goromba voltam, s ezért M. J.-től, mint nőtől, őszintén bocsánatot kérek, s kérném a nyájas olvasót, hogy ezt vegye tudomásul. Ezt M. J., mint a női műkedvelő-előadásaink férfi-szereplőinek titkos imádója, kiérdemli

Váró Ferenc-től.

IRODALOM.

A nagymélt. magyar püspöki kar közelebb-ről az iskolai ügyben tartott értekezleteinek eredménye külön kötetben kiadatott. A munkát teljes címe: „A magyarországi latin és görög szer-tartású római katolikus népiskolai ügyre vonatkozó s a magyar püspöki kar által megállapított rendszabályok, tantervek, utasítások gyűjteménye. A magyar püspöki kar megbízásából kiadja a Szt-István-társulat.“

Tartalma következő:

1. „Az iskolaszékek szervezetére és hatáskörére vonatkozó rendszabályok.“

2. „Tanterv a népiskolák számára.“ Áll 5 alszakaszból: a) tantárgyak; b) tantárgyak iskolai évfolyamok szerinti felosztása és terjedelme; c) a tanítási időnek felosztása: a) általános óraterv, b) részletes óraterv, az 1, 2, 3, 4, 6 tanítóval bíró iskola óraterve; d) tanterv az ismétlő-iskola számára (7., 8. és 9. évfolyam); e) taneszközök, tankönyvek. Táblázatok: A. minta, felvételi napló; B. minta, anyakönyv és osztályzat; C. minta, mulasztási napló. Tudósító könyvecské, intés, figyelemzetés mintája.

3. „Tanterv a felső népiskolákról.“ Áll 4 alszakaszból: A) fiuk számára; B) leányok számára; C) gazdasági szakosztálylyal megtöltött felső népiskola; D) ipari szakosztálylyal megtöltött felső népiskola; mellékelve vannak minden alszakaszhoz az óratervek és pedig tekintettel az oly iskolákra, hol a tanítási nyelv magyar, vagy nem magyar.

4. „Tanterv a polgári iskolákról.“ A) fiuk számára; B) leányok számára; szintén a megfelelő óratervekkel.

5. „Utasítás az esti tovább képző iskolák számára.“ És pedig: a) iparos és b) földmivelő növendékek számára. Mellékeltek: táblázat havi jelentésre az ismétlő fitanoda állapotáról és ellenőrző-jegy az ismétlő-iskolába járó tanuló részére.

6. „A tanító-képezdékről.“ Alszakaszai: A) tanterv a tanító-képezdék, B) a tanítónő-képezdék számára; C) rendtartási szabályok a tanítóképezdék, D) a tanítónő-képezdék számára.

7. „Tanterv a polgári iskolai tanító- és tanítónő-képezdék számára.“; a megfelelő rendtartási szabályokkal és óratervekkel.

8. „Utasítás a plébánosok, mint iskolaszéki elnökök s népiskolai igazgatók számára.“; mellékelül: táblázat évi jelentése a népiskoláról.

9. „Utasítás az egyházkerületi tanfelügyelők (esperesek) számára.“ 19 §-ban részletezi az egyházkerületi tanfelügyelők teendőit.

10. „Az egyházmegyei tanfelügyelői hivatal szervezete és a tanfelügyelő hatásköre“ és „Utasítás az egyházmegyei tanfelügyelők számára“, mely már több egyházmegyében elfogadtatott, s a helyi viszonyokhoz és körülményekhez alkalmazva módosítható.

Függelékül csatolva van:

11. „Az 1868. évi XXXVIII. törvénycikk a népiskolai közoktatás tárgyában“ és

